

Sygn. akt II CSK 350/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w J. i Pawła K.

przeciwko G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą
w N.

o stwierdzenie nieważności uchwał ewentualnie o uchylenie uchwały,
po rozpoznaniu na rozprawie

w Izbie Cywilnej w dniu 10 lutego 2012 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 20 stycznia 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powodowie F. sp. z o.o. w J. oraz Paweł K. są współnikami pozwanej Spółki G. sp. z o.o. z siedzibą w N., a ich udziały wynoszą odpowiednio 16,6% i 8,4% kapitału zakładowego. Zarząd pozwanej Spółki w lipcu 2009 r. był trzyosobowy. Tworzyli go prezes zarządu Katarzyna S., wiceprezes zarządu Maciej D. i wiceprezes zarządu Marcin G. W dniu 9 lipca 2009 r. odbyło się Zgromadzenie Wspólników pozwanej Spółki, w trakcie którego podjęto łącznie 19 uchwał, w tym między innymi: uchwałę Nr 6 o treści: „Zgromadzenie Wspólników postanawia przyjąć i zatwierdzić Sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2008;” oraz uchwałę Nr 7 o treści: „Zgromadzenie Wspólników postanawia przeznaczyć cały zysk za rok 2008 na kapitał zapasowy.” Powodowie głosowali przeciwko wymienionym wyżej uchwałom, a po ich podjęciu zgłosili zaprotokołowane sprzeciwy.

Sprawozdanie finansowe pozwanej Spółki za rok obrotowy 2008 zostało podpisane przez głównego księgowego Roberta G., a spośród członków zarządu spółki wyłącznie przez prezesa zarządu pozwanego Katarzynę S. Wiceprezes zarządu Maciej D. i wiceprezes zarządu Marcin G. sprawozdania tego nie podpisali.

Wyrokiem z dnia 28 września 2010 r. Sąd Okręgowy stwierdził nieważność uchwał nr 6 i 7 podjętych na Zwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników pozwanej G. Sp. z o.o. z siedzibą w N. w dniu 9 lipca 2009 r.

Rozpoznając apelację pozwanej Sąd II instancji uznał za zasadny zarzut skarżącej spółki, że Sąd I instancji dokonał błędnej wykładni art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości i art. 252 § 1 k.s.h. Powołane przepisy nie dają podstaw do wniosku, do jakiego doszedł Sąd Okręgowy, że braku wymaganego podpisu wszystkich członków zarządu pozwanej Spółki pod treścią sprawozdania finansowego za 2008 rok, pozwala uznać, że z formalnoprawnego punktu widzenia dokument taki w ogóle nie został sporządzony. Sąd Apelacyjny stwierdził, że sprawozdanie zostało podpisane przez prezesa zarządu, który był uprawniony do jednoosobowej reprezentacji pozwanej Spółki. W konsekwencji Sąd ten uznał, że zgodnie z zasadami reprezentacji określonymi w art. 205 k.s.h. i w umowie spółki, jej zarząd podpisał skutecznie sprawozdanie finansowe za 2008 rok i brak

podstaw do stwierdzenia, że sprawozdanie takie nie zostało w ogóle sporządzone i nie istnieje. Wymóg podpisania sprawozdania finansowego przez wszystkich członków zarządu, przewidziany w art. 52 ustawy o rachunkowości, ma istotne znaczenie ale z punktu widzenia ich ewentualnej odpowiedzialności karnej, o której mowa w art. 77 pkt 2 tej ustawy. Podpisanie sprawozdania finansowego przez wszystkich członków zarządu jest bowiem równoznaczne ze stwierdzeniem ponoszenia odpowiedzialności za wykonanie obowiązków w zakresie rachunkowości.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości dopuszcza wprost odmowę podpisu sprawozdania finansowego przez członka zarządu, który np. nie pełnił funkcji w okresie sprawozdawczym i nie czuje się na sile podjąć odpowiedzialności przewidzianej w art. 77 ustawy o rachunkowości. W takiej sytuacji uzasadnienie pisemne dołącza się do sprawozdania finansowego. Oznacza to, że sprawozdanie finansowe w takiej sytuacji istnieje, zostało sporządzone i podpisane przez osobę (czy osoby) upoważnioną do reprezentacji spółki. Artykuł 52 ustawy o rachunkowości nie przewiduje rygoru nieważności w przypadku niepodpisania sprawozdania finansowego przez wszystkich członków zarządu spółki, oczywiście jeśli jest podpisane zgodnie ze sposobem reprezentacji Spółki przewidzianym w statucie. Sprawozdanie takie istniało i zgromadzenie wspólników władne było je zatwierdzić. Zdaniem Sadu Apelacyjnego niepodpisanie sprawozdania finansowego przez wszystkich członków zarządu nie miało też żadnego wpływu na treść uchwały zatwierdzającej to sprawozdanie. Również powodowie, w dacie podejmowania zaskarżonej uchwały, nie podnosili w ogóle tej kwestii. Nie mogła więc ona mieć jakiegokolwiek wpływu na treść podejmowanej uchwały. Zatem uznać należało, że brak było podstaw do stwierdzenia nieważności uchwały zatwierdzającej sprawozdanie finansowe pozwanej Spółki za 2008 rok z tej przyczyny, że sprawozdanie nie zostało w ogóle sporządzone.

Powodowie podnosili także, że sprawozdanie finansowe nie zostało udostępnione wspólnikom najpóźniej 15 dni przed zgromadzeniem wspólników, zgodnie z art. 68 ustawy o rachunkowości. Również ta okoliczność nie miała wpływu na treść zaskarżonej uchwały. Powodowie bowiem na zgromadzeniu wspólników nie podnosili kwestii braku udostępnienia im sprawozdania w terminie

przewidzianym w wspomnianym przepisie. Nie zgłaszali w związku z tym żadnych wątpliwości co do treści sprawozdania finansowego. Co więcej pomimo możliwości dokładnego zapoznania się ze sprawozdaniem finansowym, w pozwie nie powoływali się na nierzetelność danych w sprawozdaniu. Nie twierdzili też, że gdyby mieli możliwość zapoznania się ze sprawozdaniem w terminie przewidzianym w art. 68 ustawy o rachunkowości to miałyby to jakkolwiek wpływ na treść zaskarżonej uchwały. W istocie powoływali się bowiem głównie na fakt braku podpisów pod sprawozdaniem wszystkich członków zarządu.

Biorąc powyższe pod uwagę należało uznać, że uchwała zatwierdzająca sprawozdanie finansowe pozwanej Spółki za 2008 rok nie jest sprzeczna z ustawą i powództwo o stwierdzenie jej nieważności było bezzasadne. Konsekwencją tego jest również bezzasadność powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały nr 7 o przeznaczeniu całego zysku za 2008 rok na kapitał zakładowy. Powództwo o stwierdzenie nieważności tej uchwały było bowiem oparte na założeniu, że skoro nieważne jest zatwierdzone sprawozdanie finansowe za 2008 rok, to nie można było podejmować uchwały o podziale zysku, gdyż uchwała taka może zapaść dopiero po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego. Skoro zaś uchwała o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za 2008 rok jest ważna, to nie było przeszkód do podjęcia uchwały w przedmiocie przeznaczenia zysku za 2008 rok.

W skardze kasacyjnej skarżący zarzucili naruszenie przepisów postępowania mogących mieć istotny wpływ na wynik sprawy, oraz naruszenie przepisów prawa materialnego. Zarzucili naruszenie: 1) art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - polegające na zaniechaniu wskazania w uzasadnieniu orzeczenia dowodów przyjętych za podstawę ustalenia, że powodowie przed powzięciem zaskarżonych uchwał Zgromadzenia Wspólników G. Sp. z o.o. z dnia 9 lipca 2009 r. nie kwestionowali sposobu podpisania sprawozdania finansowego Spółki za rok 2008 oraz nie zgłaszali - także w pozwie i w trakcie procesu - zastrzeżeń co do rzetelności tego sprawozdania; 2) art. 382 i art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - wyrażający się w ustaleniu okoliczności opisanych w pkt 1. sprzecznie z treścią Protokołu Zgromadzenia Wspólników G. Sp. z o.o. z dnia 9 lipca 2009 r.; 3) art. 378 § 1 w zw. z art. 372 oraz art. 382 k.p.c. - wyrażający się w pominięciu przez Sąd Apelacyjny rozważenia istotnych w powyższych kwestiach twierdzeń i zarzutów

powodów zgłoszonych w odpowiedzi na apelację. Ponadto powodowie zarzucili także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: 1) dokonaniu błędnej wykładni art. 252 § 1 w zw. z art. 250 pkt 2 k.s.h. ; 2) błędnego zastosowania art. 252 § 1 k.s.h. w zw. z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości w zw. z art. 19 oraz art. 205 § k.s.h.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 19 k.s.h. przewiduje, że złożenie pod dokumentem wystawionym przez spółkę podpisów wszystkich członków zarządu jest wymagane tylko w przypadkach, gdy ustawa tak stanowi. Zgodnie z art. 52 ust 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (jedno. tekst Dz. U. z 2009 r., Nr 152, poz. 1223 ze zm.) sprawozdanie finansowe podpisują osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy – wszyscy członkowie tego organu. W rozpoznawanej sprawie sprawozdanie finansowe pozwanej spółki za rok 2008 zostało podpisane przez głównego księgowego jako osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych oraz przez prezesa zarządu. Bezspornym w sprawie jest, że w chwili podejmowania uchwały zgromadzenia wspólników zatwierdzającej sprawozdanie finansowe za 2008 rok, zarząd pozwanej spółki był trzyosobowy. Jak wynika ze sprawozdania finansowego za rok 2008 przedłożonego do zatwierdzenia zgromadzeniu wspólników pozwanej spółki, które odbyło się w dniu 9 lipca 2009 r., nie zostało ono podpisane przez dwóch pozostałych członków zarządu. Do sprawozdania nie dołączono pisemnego uzasadnienia odmowy podpisu przez członków zarządu, czego wymaga powołany wyżej art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości. Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy o rachunkowości roczne sprawozdanie finansowe podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, którym w przypadku spółki z o.o. jest zgromadzenie wspólników (art. 3 pkt 7 art. ustawy o rachunkowości i art. 228 pkt 1 k.s.h.). Istota sporu sprowadza się do ustalenia, czy niepodpisanie przez wszystkich członków zarządu sprawozdania finansowego spółki, bez pisemnego uzasadnienia tej decyzji, jest podstawą do uznania, że uchwała wspólników, która zatwierdziła takie sprawozdanie jest sprzeczna z prawem i wobec tego, jeżeli z powództwem wystąpią osoby wskazane

w art. 250, wyrok sądu może, pozbawić ją *ex tunc* skutków prawnych (art. 254 k.s.h.).

Dokonując wykładni przepisów k.s.h. oraz ustawy o rachunkowości przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że mamy do czynienia z uchwałą zgromadzenia wspólników, której nie można utożsamiać z klasyczną czynnością prawną. Szczególnie w przypadku uchwały zatwierdzającej sprawozdanie finansowe różnice pomiędzy uchwałą a czynnością prawną, w kształcie jaki nadaje się jej w doktrynie, są wyraźnie widoczne. Uchwała zatwierdzająca sprawozdanie finansowe nie wywołuje skutków cywilnoprawnych, w szczególności nie prowadzi ona do powstania zmiany lub ustania stosunku cywilnoprawnego. Jej celem jest natomiast stwierdzenie przez zgromadzenie wspólników, że sprawy finansowe spółki, w roku obrotowym, którego dotyczy sprawozdanie finansowe, były prowadzone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Jest to więc nie tyle czynność prawna spółki, lecz czynność jej organu pełniąca ważną rolę w porządkowaniu funkcjonowania spółki jako podmiotu, który ma spełniać standardy ustalone w ustawie o rachunkowości. Ustawa ta wyraźnie zaś jako adresata zawartych w niej norm wskazuje w wielu miejscach nie samą spółkę, lecz tylko jej organy lub nawet członków takich organów. Między innymi w art. 52 ustawa o rachunkowości ustala wymogi, których spełnienie w ocenie ustawodawcy ma zapewnić, że sprawozdanie finansowe będzie rzetelne i w sposób prawidłowy zobrazuje sytuację finansową spółki. Ma to nie tylko znaczenie dla relacji spółki z innymi podmiotami, w tym ze Skarbem Państwa, gdy chodzi o jej zobowiązania podatkowe, ale ustalone w sprawozdaniu finansowym wielkości mają również istotne znaczenie dla jej stosunków wewnętrznych. Wielkości ustalone w sprawozdaniu finansowym, szczególnie to czy wykazuje ono zysk i w jakiej wysokości, stanowi podstawę dla określenia tego jaką dywidendę mogą otrzymać wspólnicy za dany rok obrachunkowy. Uchwały o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego nie można oceniać według kryteriów ważności czynności prawnej określonych w art. 58 k.c. Tym bardziej dokumentu, który ma być zatwierdzany taką uchwałą, czyli samego sprawozdania finansowego, nie można uznawać za ważny stosując wypracowane dla czynności prawnej kryteria jej ważności. Konieczne jest natomiast ustalenie,

na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości, jak są następstwa niespełnienia przez organy spółki wymogów stawianych przez tę ustawę.

Odpowiedzialnością za rzetelność sprawozdania finansowego ustawa o rachunkowości obarcza w pierwszym rzędzie osoby, które zobowiązuje do jego podpisania. Osoby te ponoszą odpowiedzialności karną i cywilną w sytuacji, gdy podpisały dokument, który nie spełnia wymogów ustawowych. Natomiast ustawa nakłada na zgromadzenia wspólników obowiązek jego zatwierdzenia. Zgromadzenia wspólników ma więc niewątpliwie obowiązek sprawdzenia, czy sprawozdanie, które ma zatwierdzić spełnia wymogi przewidziane w bezwzględnie wiążących przepisach prawa. Skoro art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości wymaga, aby sprawozdanie w spółce mającej zarząd wieloosobowy podpisali wszyscy jego członkowie, to obowiązkiem zgromadzeni wspólników jest czuwanie nad tym, aby pod sprawozdaniem finansowym znajdowały się podpisy wszystkich członków zarządu. Dla oceny tego wymogu nie mają żadnego znaczenia przepisy regulujące reprezentację spółki. Wymogi przewidziane w ustawie o rachunkowości nie dotyczą bowiem sfery reprezentacji spółki, lecz jej funkcjonowania jako podmiotu, który ma spełniać określone standardy rachunkowości. W tej sytuacji jest oczywistym, na co zwrócili uwagę orzekające w sprawie sądy, że ustawa o rachunkowości nie przewiduje sankcji nieważności dla sprawozdania finansowego, które zostaje sporządzone niezgodnie z jej wymogami. Natomiast w ustawie tej przewidziano szereg wymogów formalnych, które mają zabezpieczyć to, aby sprawozdanie finansowe rzetelnie i jasno przedstawiało sytuację majątkową i finansową spółki oraz jej wynik finansowy. Jednym z nich jest obowiązek czuwania nad poprawnością sprawozdania finansowego, czego wyrazem jest jego podpisanie przez osoby wskazane w art. 52 ust.2 ustawy o rachunkowości. Niewykonanie tego obowiązku jest zagrożone sankcją cywilną i karną (art. 4a i art. 77 ustawy o rachunkowości). Kolejnym wymogiem ustanowionym przez ustawę o rachunkowości jest obowiązek zatwierdzenia sprawozdania finansowego przez zgromadzenie wspólników (art. 53). Skoro zgromadzeni wspólników ma zatwierdzać sprawozdanie, jego obowiązkiem jest w pierwszej kolejności zbadanie, czy odpowiada ono wymogom formalnym ustanowionym w przepisach ustawy o rachunkowości. Jeżeli wobec tego

zgromadzenie podejmuje uchwałę o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego podpisanego niezgodnie z wymogami ustanowionymi przez art. 52 ustawy o rachunkowości, to jest to uchwała sprzeczna z ustawą. Ten wymóg formalny ustanowiony dla sprawozdania finansowego w ustawie o rachunkowości pełni dla niego podobną rolę jak wymóg formy szczególnej przewidzianej dla czynności prawnych. Jest on na tyle ważny, że obowiązkiem zgromadzenia wspólników jest sprawdzenie w pierwszym rzędzie, czy zostało ono należycie podpisane. Gdy sprawozdanie finansowe nie zostało podpisane zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości, a zgromadzenie wspólników podjęło uchwałę o jego zatwierdzeniu niewątpliwie uchwała tak jest sprzeczna z tym przepisem rangi ustawowej, który ustanawia bezwzględnie wiążącą normę określającą wymogi formalne sprawozdania finansowego. Wymóg ten jest na tyle ważny, że nie może zostać pominięty i wystarczy zbadać, czy merytorycznie sprawozdanie jest zgodne ze standardami określonymi w ustawie o rachunkowości. Oznacza on, że ustawodawca wymaga, aby każdy członek zarządu podpisał sprawozdanie lub pisemnie wyjaśnił dlaczego tego nie czyni. Ma to nie tylko znaczenie z punktu widzenia jego odpowiedzialności cywilnej i karnej, ale pełni także istotną funkcję gwarancyjną. Każdy członek zarządu, gdy nie ma powodów, które to usprawiedliwiają, powinien sprawdzić rzetelność sprawozdania finansowego. Taki wymóg zwiększa pewność, że jest ono rzetelne. Podpisanie sprawozdania finansowego niezgodnie z wymogami przewidzianymi w art. 52 ustawy o rachunkowości jest więc sygnałem dla organu zatwierdzającego to sprawozdanie, że nie powinno ono zostać zatwierdzone do chwili usunięcia tego braku. Zasluguje wobec tego na uwzględnienie zarzut podniesiony w skardze kasacyjnej, że zaskarżony wyrok narusza art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości, gdyż Sąd II instancji uznał, że wystarczy podpisanie sprawozdania finansowego tylko przez jednego członka wieloosobowego zarządu. Uchwała zgromadzenia wspólników zatwierdzające sprawozdanie finansowe spółki, które nie spełnia wymogów przewidzianych w art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości jako sprzeczna z bezwzględnie wiążącym przepisem ustawy może zostać skutecznie zaskarżona na warunkach określonych w art. 252 k.s.h.

Uwzględnienie zarzutu naruszenia art. 252 k.s.h. i art. 52 ustawy o rachunkowości czyni zbędnym ocenę pozostałych zarzutów kasacyjnych, gdyż jest to wystarczający powód do uchylenia zaskarżonego wyroku, skoro stwierdzenie nieważności uchwały nr 6 zatwierdzającej sprawozdanie finansowe za 2008 r. pociąga za sobą konieczność uchylenia uchwały nr 7 o w sprawie przeznaczenia zysku za rok 2008 r., gdyż taka uchwała może być podjęta dopiero po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za dany rok obrachunkowy.

Mając na względzie powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 389¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji.